

ALLMÄNNA
SKYDDSFÖRESKRIFTER FÖR
DRICKSVATTENTÄKTER VID
FORTSATT
VATTENSKYDDSARBETE

Innehållsförteckning

Bakgrund och syfte.....	2
Inledning.....	2
Principer vid inrättande av ett vattenskyddsområde	3
Indelningar i zoner.....	4
Skyddsföreskrifter och zonindelning	4
SKYDDSFÖRESKRIFTER	5
1 § Generell bestämmelse	5
2 § Vattentäktzon	5
3 § Hantering av petroleumprodukter och övriga för grund- eller ytvattnet skadliga ämnen som impregneringsmedel, lösningsmedel, mm.....	5
4 § Transport av farligt gods, tung trafik och båttrafik.....	6
5 § Hantering av kemiska växtbekämpnings- och/eller biocidprodukter.....	6
6 § Växtnäringsämnen, slam och övrigt inom jordbruk	7
7 § Industriell verksamhet.....	7
8 § Energianläggningar.....	7
9 § Avledning av hushållspillvatten	8
10 § Förändrad markanvändning, dag – och dräneringsvatten	8
11 § Avfallshantering, upplag och lagring av bark, timmer, m.m.	8
12 § Skogsbruk	9
13 § Markarbeten och materialtäkter samt muddring i dricksvattentäkt.....	9
14 § Konstgräsplaner.....	10
15 § Allmänna bestämmelser	10
BILAGA 1. DEFINITIONER.....	11
BILAGA 2. ALLMÄNNA UPPLYSNINGAR	12
Specifika hänvisningar, rekommendationer, principbeslut och riktlinjer	13
Principbeslut från ÅMHM.....	14
Lokala riktvärden för dagvattenutsläpp till recipienter/dagvattensystem	17

Bakgrund och syfte

Ålands landskapsregering och en grupp med sakkunniga personer från ÅMHM, Ålands vatten, Mariehamns stad och landskapsregeringen har under många år samarbetat och diskuterat frågor kopplat till vattenskyddet runt dricksvattentäkterna på Åland. Sedan en längre period tillbaka har arbete pågått med att till exempel förtydliga några redan befintliga föreskrifter, ta fram ett vägledande dokument om ansvarsfördelningen kopplat till befintliga föreskrifter för Ålands vattens dricksvattentäkter och arbete med att ta fram förslag till allmänna skyddsföreskrifter för dricksvattentäkter, samt utbildning om dricksvatten. Arbetsgruppen har tagit fram ett grunddokument "Förslag till allmänna vattenskyddsföreskrifter för dricksvattentäkter" som varit på remiss under perioden 3 september till den 31 oktober 2019. Det inkom 22 st remiss-svar.

Syftet med de allmänna skyddsföreskrifterna är att de utgör en grund för fortsatt arbete för att skydda dricksvatten och att de ska användas när ett vattenskyddsområde inrättas.

Remissperioden i sig hade som syfte att inhämta ny eller ändrad kunskap som finns hos t.ex. olika byråer, ÅMHM, kommuner, organisationer och andra.

När ett vattenskyddsområde ska inrättas kommer samverkan och dialog att ske med olika berörda parter i god tid. Det fortsatta vattenskyddsarbetet inkluderar utformning av ett skyddsområdes omfattning och en anpassning av skyddsföreskrifter i enlighet med områdets specifika och lokala förutsättningar. Arbete med kartunderlag kommer att ske fortsättningsvis, med fältbesök för att uppdatera digitala kartor på bästa sätt, enligt rådande förhållanden. Därmed kommer det att finnas uppdaterade och konkreta kartor i samband med att det blir aktuellt att inrätta ett nytt vattenskyddsområde eller uppdatera ett redan befintligt sådant.

Ett inrättande av ett vattenskyddsområde innebär också att förrättning ska utföras och ersättningsfrågor kommer då att utredas på ett korrekt sätt i enlighet med lagstiftningen.

Inledning

Tillgången på vatten för vattenförsörjning är en av våra allra viktigaste naturresurser/samhällsintressen. Det ställer följaktligen krav på varsamt nyttjande och skydd mot sådana verksamheter och åtgärder som kan påverka vattnets kvalitet och kvantitet. Syftet med att upprätta ett vattenskyddsområde med skyddsföreskrifter är att riskfyllda verksamheter och åtgärder som kan påverka vattenkvaliteten negativt regleras så att vattnet nu och i framtiden kan användas för dricksvattenändamål, samtidigt som målsättningar för ett bra vattenskydd uppnås i enlighet med både EU:s och vår egen lagstiftning.

Landskapsregeringen behöver fastställa viktiga dricksvattentäkter och -brunnar som vattenskyddsområden. Enligt vattendirektivets artikel 7 ska dricksvattentäkter som används till mer än 50 personer eller med ett uttag över 10 m³/dygn, liksom vattenförekomster som ger mer än 100 m³/dag identifieras. Enligt vattendirektivets artikel 7.3 måste dessa vattenförekomster få ett skydd som syftar till att undvika försämring, samt minska den nivå av vattenrening som krävs. Ett upprättande av säkerhetszoner är helt i enlighet med vattendirektivets riktlinjer.

I dagsläget finns fem vattenbolag som distribuerar dricksvatten från ytvattentäkter: Ålands Vatten Ab (Dalkarby träsk, Långsjön, Markusbölefjärden - dessa täkter inrättades som

vattenskyddsområden 1989), Tjenan Vatten (Toböle träsk), Bocknäs Vatten (Lavsböle träsk), Sundets Vatten (Borgsjön), Kökar kommunalteknik (Oppsjön) och Gröndalsträsk.

Ett skyddsområde ska öka medvetenheten hos alla boende och verksamma inom området om behovet av att värna vårt vatten. Skyddsföreskrifterna ska dels minska risken för olyckor, dels minska konsekvenserna om en olycka ändå händer.

Skyddet riktas både mot tillfälliga som kontinuerliga föroreningar förorsakade av oss. De kan vara antingen punktvisa utsläpp eller diffusa som läckage från gödslad mark. Med förorening menas ett ämne som påverkar förutsättningen att använda vattnet till dricksvatten. Vattnet behöver också skyddas mot markanvändning som på sikt kan påverka vattenkvaliteten negativt och i värsta fall orsaka skador som inte går att reparera. Föreskrifterna är ett komplement till vad som gäller enligt andra bestämmelser och ska säkerställa att syftet med vattenskyddsområdet uppnås.

Ett upprättat vattenskyddsområde med tillhörande föreskrifter bidrar till att:

- Stärka skyddet för dricksvattenförekomsten,
- Tydliggöra vattenförekomstens och täktens betydelse,
- Tydliggöra vad som gäller för verksamhetsutövare och andra inom området så att vattenförekomsten får ett tillräckligt skydd.

Principer vid inrättande av ett vattenskyddsområde

En förutsättning för det fortsatta vattenskyddsarbetet är att vattenlagen ändras, så att arbetet ska kunna fungera optimalt med förrättningar, ersättningsfrågor osv. Det är också viktigt att lagen om vattentjänster är i linje med det fortsatta arbetet.

Nedanstående principer följs när ett vattenskyddsområde upprättas.

Landskapsregeringen kan med stöd av 5 kapitlet vattenlagen (1996:61) föreskriva följande:

Nedan angivna skyddsföreskrifter ska gälla inom det vattenskyddsområde som finns utmärkt på karta i **bilaga X**. Enligt vattendirektivets 7 artikel, punkt 3, ska medlemsstaterna uppfylla medlemsstaterna säkerställa ett erforderligt skydd för dricksvatten att undvika försämring och minska ned nivå av vattenrening som behövs för framställnings av dricksvatten.

Medlemsstaterna får upprätta säkerhetszoner för dessa vattenförekomster, vilket är syftet till varför landskapsregeringen nu inför en zoner i primära och sekundära zoner i anslutning till dricksvattentäkterna med starkare skydd närmast täkten. Skyddsföreskrifterna för vattenskyddsområdet är huvudsakligen framtagna för att gälla för den primära och sekundära zonen. Den primära skyddszonen omfattar ett närmare angivet vattenområde i **XZ (täktens namn)** samt landområdet cirka **50** meter från strandlinjen vid medelvattenstånd. Den sekundära skyddszonen består av landområde inom vilket det sker en direkt avrinning mot **XZ** eller där dagvatten naturligt eller tekniskt (via ledningar) avrinner mot **XZ**. Vattenskyddsområdet omfattar delar av kommunen/kommunerna **A, B, C osv**

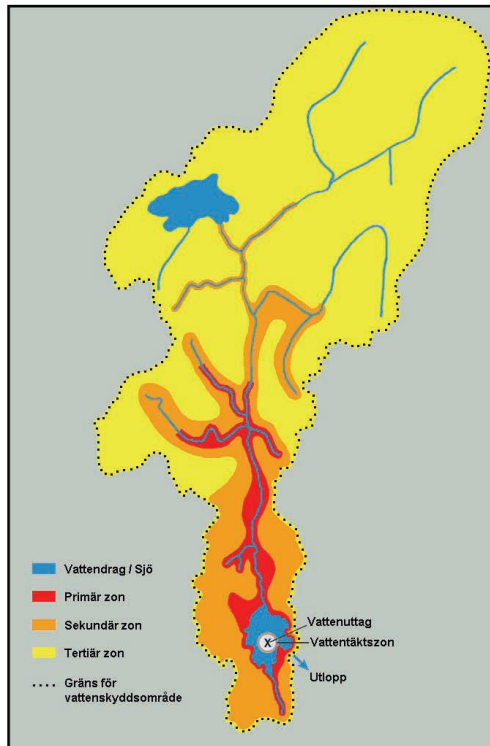
Skyddsområdets avgränsningar framgår av karta i bilaga X.

Skyddsföreskrifterna syftar till att reglera och förhindra sådana verksamheter, hantering och åtgärder som kan medföra risk för vattenförorening och negativ påverkan på vattenkvaliteten. Huvudmän för vattentäkterna (vattenverken) är

R (täktens namn), Å (täktens namn) osv

Definitioner behandlas i **bilaga 1**. Allmänna upplysningar i anslutning till dessa skyddsföreskrifter framgår av **bilaga 2**. Karta ska finnas i **bilaga X**.

Indelningar i zoner

Figur 1. Principskiss för avgränsning av vattenskyddsområde för ytvattentäkt och indelning i zoner längs vattendragen. Källa: Naturvårdsverket.

Skyddsföreskrifter och zonindelning

I skyddsföreskrifterna anges vad som ska gälla inom olika säkerhetszoner i ett inrättat vattenskyddsområde, vilka förbud som gäller och för vilka verksamheter tillstånd krävs. Till grund ligger vattenlagens 5 kapitel, 3§.

Ett skyddsområde är indelat i olika säkerhetszoner som; vattentäktsson, den primära - inre zonen - och den sekundära zonen, samt utanför dessa en tertiär zon. Den primära zonen, närmast täkten, har hårdare bestämmelser än den sekundära zonen. Den tertiära zonen sträcker sig från den sekundära zonen ut till avrinningsområdet.

Vattentäktsson: en vattentäktsson bör avgränsas kring uttagsområdet (vattenintaget) i vattendraget/sjön. Området bör skyddas mot obehöriga genom inhägnad och/eller markeras med hjälp av bojar/länsor. Marken inom vattentäktssonen bör endast disponeras av vattentäktssinnehavare. Annan verksamhet än vattentäkt bör inte förekomma inom detta område.

Primär zon: en primär zon bör avgränsas på ett sådant sätt att rinntiden i sjö/vattendrag medger att en olyckshändelse hinner upptäckas och åtgärder vidtas innan föroreningen når

vattentäktssonen. Strandzonen utgör en mycket viktig barriär för att reducera och förhindra föroreningar från att nå ytvattendraget/sjön och bör därför ingå i den primära zonen. Strandzonen (eller buffertzonen) bör vara minst 50 m bred och omfatta alla tillflöden i form av åar, bäckar och större diken och täckdiken från vilka rinntiden till vattentäktssonen är beräknad till 12 timmar.

Sekundär zon: den sekundära skyddszone skall skydda ytvattendraget/sjön från föroreningsspridning via avrinning direkt på marken och/eller via grundvattnet. För en ytvattentäkt innebär den sekundära zonen även ett förstärkt skydd gentemot föroreningar. Den sekundära zonen avgränsas genom ett område omfattande ytvattendraget/sjön och dess tillflöden samt all småskalig ytvattendrainering på och under mark med en maximal rinntid till den primära zonen av 12 timmar beräknad vid en högflödessituation med en återkomsttid av 10 år. Vid stränder där primär och sekundär zon sammanfaller blir den totala strandzonen minst 50 + 50 m, dvs 100 m.

Tertiär skyddszone: i zonen ska föroreningar beaktas ur ett långt tidsperspektiv.

Zonen omfattar de delar av vattenskyddsområdet som inte omfattas av övriga zoner, normalt mellan den sekundära zonen yttergräns och vattenskyddsområdets gräns. Inom vissa vattenskyddsområden behövs inte den tertiära zonen för att uppnå skyddssyftet. Den sekundära zonen yttergräns sammanfaller då med vattenskyddsområdets gräns.

SKYDDSFÖRESKRIFTER

1 § Generell bestämmelse

Primär och sekundär skyddszone

Verksamheter och hantering som innebär risk för vattenförorening måste prövas i enlighet med nedanstående föreskrifter.

2 § Vattentäktsson

Inom vattentäktsson får endast vattentäktssverksamhet bedrivas. Vattentäktssonen ska vara utmärkt med bojar eller stängsel.

3 § Hantering av petroleumprodukter och övriga för grund- eller ytvattnet skadliga ämnen som impregneringsmedel, lösningsmedel, mm.

Primär skyddszone

Annan hantering än transport av mer än 250 l av för grund- eller ytvattnet skadliga ämnen såsom petroleumprodukter, impregneringsmedel, lösningsmedel, brandskum eller andra hälsoskadliga eller miljöfarliga kemiska produkter får endast ske efter tillstånd från landskapsregeringen. Det måste finnas en beredskap vid eventuella olyckor. *Oljetankar belägna inomhus för bostadsuppvärmningsändamål är undantagna. Oljetankar bör vara invallade.*

Nya distributionsstationer ska inte anläggas inom den primära zonen. Befintliga distributionsanläggningar ska vara dubbelmantlade med läckagedetektorsystem. Befintliga distributionsanläggningar ska avvecklas inom fem år efter beslutsdatum.

Mindre olje-/kemikaliekärl som inte måste besiktas ska förvaras regnskyddat på tätt underlag av sådan storlek så att innehållet samlas upp vid spill och läckage och inte kan rinna ut och förorena mark eller vatten.

Fordonstvätt på ytor där avrinningen sker direkt till dagvattennätet eller ytvattenrecipient utan infiltration i mark är förbjuden. Fordonstvätt med avfettningsmedel eller liknande produkter är förbjuden ifall anslutning till kommunalt avlopp saknas.

Sekundär skyddszon

Hantering av brandfarliga vätskor, t.ex. petroleumprodukter såsom bensin, diesel, eldningsolja etc., får inte ske om det kan medföra risk för vattenförorening. Det måste finnas en beredskap vid eventuella olyckor. Befintliga och nya distributionsanläggningar omfattande minst 3 m³ ska vara dubbelmantlade med läckagedetektorsystem. Undantagsregel finns med kravet att anläggningen är dubbelmantlad med läckagedetektorsystem.

Mindre olje-/kemikaliekärl som inte måste besiktas ska förvaras regnskyddat på tätt underlag av sådan storlek så att innehållet samlas upp vid spill och läckage och inte kan rinna ut och förorena mark eller vatten.

Fordonstvätt på ytor där avrinningen sker direkt till dagvattennätet eller ytvattenrecipient utan infiltration i mark är förbjuden.

4 § Transport av farligt gods, tung trafik och båttrafik

Primär och sekundär skyddszon

Nya vägar ska inte planeras inom primär zon.

Uppställning av tankbilar, tankbilsläp och transportbehållare som rymmer mer än 250 l och som innehåller farlig gods är förbjudet.

Olyckstillbud ska omedelbart alarmeras till räddningsmyndigheterna.

Dricksvattentäkter

Båttrafik med bränsledrivna båtar är inte tillåtet, ej heller motorfordon vintertid. Båttrafik som utförs för underhåll och provtagning av sjöarnas tillstånd är tillåtet.

5 § Hantering av kemiska växtbekämpnings- och/eller biocidprodukter

Primär skyddszon

Inom den primära zonen är all användning och hantering av och lagring av kemiska växtskyddsmedel och/eller biocidprodukter förbjuden. Undantag från förbudet gäller för hantering inomhus för husbehov.

Sekundär skyddszon

Hantering av kemiska växtskyddsmedel och/eller biocidprodukter får inte ske om det kan medföra risk för vattenförorening och ska i övrigt ske i enlighet med lagstiftning. Kring brunnar, källor, mindre sjöar och större diken samt på grundvattenområden får endast preparat som är godkända att användas inom grundvattenområden användas. Grundvattenförbjudna preparat: kring brunnar och källor som används för vattenanskaffning ska det finnas skyddszoner omfattande 30-100 m. Vad som gäller står på medlets förpackning. Se även "allmänna upplysningar" bilaga 2.

6 § Växtnäringsämnen, slam och övrigt inom jordbruk

Primär zon

Det är inte tillåtet att sprida stall- eller handelsgödsel i den primära zonen.

Yrkesmässig spridning av slam från avloppsreningsverk är förbjuden.

Vid lagring av ensilage som kan avge pressaft måste skyddsåtgärder vidtas för att undvika läckage.

Nya gödselstäder och urinbrunnar får inte anläggas.

Djurhållning och bete av fler än två djurenheter inom en fastighet kräver tillstånd från landskapsregeringen. I tillstånden villkoras t.ex. antal djur på bete, djurslag och stängsling och utfodring nära vatten.

Djurhållning. Nyetablering samt väsentlig utökning av djurhållning samt ändring av befintlig verksamhetsinriktning avseende djurhållning kräver tillstånd.

Sekundär zon

Dispens från nitratbeslutet medges ej.

Yrkesmässig spridning av slam från avloppsreningsverk är förbjuden.

7 § Industriell verksamhet

Primär skyddszon

Ny industriell verksamhet som kan medföra risk för vattenförorening får inte etableras.

Befintlig verksamhet ska bedrivas under iakttagande av sådana skyddsåtgärder att risken för vattenförorening ej förekommer.

Sekundär skyddszon

För befintlig industriell verksamhet, med undantag för verksamheter med miljö tillstånd enligt miljöskyddslagstiftningen, samt nya industriella verksamheter där hälso- och miljöfarliga ämnen hanteras i mer än obetydlig omfattning ska lagstiftning samt riktlinjerna i ÅMHM:s principbeslut gälla, se bilaga 2.

Ny och befintlig industriell verksamhet ska bedrivas under iakttagande av sådana skyddsåtgärder att risken för vattenförorening ej förekommer.

8 § Energianläggningar

Primär och sekundär skyddszon

Ny anläggning för utvinning eller lagring av energi i jord (jordvärme) eller i sjö är förbjuden.

Nyinstallation av energibrunnar får inte ske inom 100 meters avstånd från borrade grundvattentäkter som nyttjas av fler än 10 personer eller där medeluttaget överstiger 2 kubikmeter per dygn.

Nyinstallation av energibrunnar är inte tillåten inom 100 meters avstånd från ytvattentäkterna Dalkarby träsk i Jomala, Markusbölefjärden i Finström, Långsjön i Finström och Jomala, Borgsjön i Sund, Lavsböle träsk och Toböle träsk i Saltvik och Oppsjön i Kökar.

9 § Avledning av hushållspillvatten

Primär och sekundär skyddszon

Nya avloppsanläggningar ska inte anläggas, undantaget är redan detaljplanelagda områden, där tillstånd från Ålands landskapsregering krävs enligt vattenlagens skrivningar om vattenskyddsområden.

Vid tidpunkten för dessa skyddsföreskrifters ikraftträdande får befintliga avloppsanläggningar som fyller reningskraven fortsatt nyttjas/ användas i enlighet med giltigt tillstånd.

Avloppsanläggningarna får endast belastas upp till deras dimensionerade volym och reningskapacitet. Utökad verksamhet kräver nytt tillstånd.

Spillvattenledningar ska vara täta, inspekteras regelbundet och vid behov omedelbart läggas om eller renoveras.

10 § Förändrad markanvändning, dag – och dräneringsvatten

Primär och sekundär skyddszon

All förändrad markanvändning som kan medföra risker för yt- och grundvattnets kvalitet kräver tillstånd enligt vattenlagens bestämmelser om vattenskyddsområden.

Utsläpp av dagvatten från nya eller ombyggda hårdgjorda ytor där risk för vattenförorening föreligger, t.ex. större vägar, broar och parkeringsanläggningar, får inte ske direkt till ytvatten utan föregående rening.

Utsläpp av dag- och dräneringsvatten från befintliga vägar, broar, parkeringsanläggningar och dylikt får förekomma i den omfattning och utformning den har då dessa föreskrifter träder i kraft under förutsättning att den inte strider mot bestämmelserna i gällande miljöskyddslagstiftning.

Dagvattnets föroreningsinnehåll ska understiga angivna riktvärden enligt allmänna upplysningar i bilaga 2.

11 § Avfallshantering, upplag och lagring av bark, timmer, m.m.

Primär skyddszon

Nya deponier får inte anläggas.

Nya upplag eller mellanlagring av avfall, sopbilar eller förorenade massor är förbjudet.

Upplag av snö med ursprung från trafikerade ytor utanför primär skyddszon är förbjuden. Snötippning i vatten får inte förekomma.

Upplag av asfalt, oljegrus och vägsalt är förbjudet. I övrigt är upplag av massor med okänd miljöstatus förbjudet.

Upplag överstigande en avverkningssäsong av bark, flis, spån, grot, timmer och liknande utan tät täckning är förbjuden. Permanenta upplag är förbjudna om de är större än 1000 m. Undantag från förbud är upplag som är invallade och där lakvatten omhändertas. Dessa kräver istället tillstånd, enligt vattenlagens 5 kapitel. Tillfälliga mindre upplag under en avverkningssäsong får dock förekomma med ett tillräckligt stort skyddsavstånd, i detta fall minst 30 m. Bevattning av timmerupplag är förbjuden.

Hantering av avfall, inklusive lakvattenhantering, får inte ske om det kan medföra risk för vattenförorening. Utfyllnad av förorenande massor är förbjudet.

Befintlig verksamhet får förekomma i den omfattning den har då dessa föreskrifter träder i kraft under förutsättning att den inte strider mot bestämmelser i gällande miljölagstiftning.

Sekundär skyddszon

Tillverkning av asfalt eller oljegrus samt upplag av asfalt, oljegrus eller vägsalt får inte ske om det kan medföra risk för vattenförorening.

Hantering av avfall, inklusive lakvattenhantering, får inte ske om det kan medföra risk för vattenförorening. Utfyllnad av förorenande massor är förbjudet.

Tertiär skyddszon

Utfyllnad av förorenande massor är förbjudet.

12 § Skogsbruk

Primär skyddszon

En bredare skyddszon (15-30 m) för avverkning och markberedning ska lämnas vid dricksvattentäkter, vid avverkningsytor som lutar mer än 30 % och vid avverkningsytor med erosionskänslig mark. Skyddszonen ska inte gödulas eller behandlas med bekämpningsmedel, se bilaga 2.

Sekundär skyddszon

Landskapsregeringens regelverk för bedrivande av skogsbruk vid stränder ska följas.

Inom ett vattenskyddsområde kan det krävas specifika restriktioner eller tillstånd för hantering av petroleumprodukter och transporter, se föreskrift 3 och 4. Absorptionsmaterial och andra uppsamlingsmöjligheter krävs för att förhindra och sanera spill vid olycka eller sabotage. Lagring av bränsletankar och tankningsställen tillåts inte inom den primära zonen.

Hänsyn måste tas till särskilt skyddsvärda och hänsynskrävande biotoper enligt naturvårdslag och skogslagstiftningen. I landskapslagen om skogsvård (ÅFS 83/98) sägs att särarten och betydelsen hos biotoper som är viktiga för bevarandet av den biologiska mångfalden inte får äventyras.

13 § Markarbeten och materialtäkter samt muddring i dricksvattentäkt

Primär och sekundär skyddszon

För schaktningsarbeten, sprängning, pålning, spontning, borrhning och andra underjordsarbeten krävs tillstånd från landskapsregeringen, enligt vattenskyddslagets texter om vattenskyddsområden. Undantag från kravet på tillstånd gäller mindre schaktningsarbeten till ett

djup av maximalt en meter samt för nödvändiga underhållsarbeten av vatten-, avlopps-, fjärrvärme, el och teleledningar etc. Undantag gäller också för schaktning vid akuta åtgärder för att förhindra att skadliga ämnen når underliggande markskikt.

Markutfyllnad och återfyllnad av schakt får endast ske med rena massor som inte kan medföra vattenförorening.

Materialtäkt är förbjuden. Endast mindre husbehovstäckter är tillåtna, under förutsättning att största möjliga försiktighetsmått iakttas. Det får inte grävas djupare än 2 m ovanför grundvattenytan.

Muddring i dricksvattentäckter kräver tillstånd från landskapsregeringen enligt vattenlagens skrivningar om vattenskyddsområden.

14 § Konstgräsplaner

Primär och sekundär zon

Nya konstgräsplaner ska inte etableras inom området.

Tertiär zon

Ifall ny konstgräsplan planeras inom tertiär zon ska följande punkter beaktas:

- 1) Dränering, + slutet system
- 2) Annat, miljövänligare material
- 3) Granulatfällor i duschar + omklädningsrum
- 4) Filter i dagvattenbrunnar
- 5) Återföring av granulat, samt bra förvaring och hantering av granulatet
- 6) Utbildning

15 § Allmänna bestämmelser

Hantering för vattentäktverksamhetens bedrivande

Föreskrifterna utgör inte hinder mot den hantering och de verksamheter som är nödvändiga för driften av de avsedda ytvattentäckterna inom skyddsområdet.

Skyltning

Skyltning längs väg är tillståndspliktigt. Skyltning för dricksvattentäckter längs med väg utformas efter anhållan och i samråd med väghållaren.

BILAGA 1. DEFINITIONER.

I dessa föreskrifter avses med;

Risk för vattenförorening: en inte obetydlig eller ringa risk för tillförsel/spridning av förorenande ämnen till yt- och grundvatten inom vattenskyddsområdet.

Hantering: tillverkning, bearbetning, behandling, förpackning, förvaring/lagring, användning, omhändertagande, destruktion, konvertering, saluförande, överlåtelse och därmed jämförliga förfaranden.

Befintlig verksamhet, befintliga anläggningar mm: verksamhet, anläggningar etc. som finns då dessa föreskrifter träder i kraft.

Ny verksamhet, nya anläggningar mm: verksamhet, anläggningar etc. som etableras efter det att dessa föreskrifter träder i kraft.

Industriell verksamhet: all slags produktion, lagring och annan hantering av varor samt laboratorier, partihandel, lager och tekniska anläggningar. Vidare inräknas de kontor och personalutrymmen etc. som behövs för verksamhetens bedrivande.

Spillvatten: förorenat vatten från hushåll, industrier, serviceanläggningar och dylikt som inte är dagvatten eller dräneringsvatten.

Dagvatten: ytligt avrinnande regn- och smältvatten.

Dräneringsvatten: vatten som avleds genom dränering i rörledning, dike eller dräneringsskikt.

Lakvattenhantering: hantering av vatten eller annan vätska som efter att ha varit i kontakt med avfall lämnar en avfallsanläggning eller samlas upp i anläggningen och som kan ha skadliga effekter på miljön om det inte behandlas på lämpligt sätt.

Bräddavlopp: anordning för avledning av överflödsvatten i magasin, bassäng eller ledning då tillrinningen är större än avloppsanläggningens kapacitet. Utsläpp från sådana anläggningar som orsakas av haveri eller underhållsarbete är att hänföra till nödutsläpp och utgör inte bräddat avloppsvatten.

Energianläggning: anläggning för lagring av och utvinning av värme eller kyla ur berg, jord och vatten eller genom uttag av vatten från berg och jord.

Avfall: Föremål, ämne eller substans som ingår i en avfallskategori och som innehavaren gör sig av med, eller avser eller är skyldig att göra sig av med.

Upplag: avgränsat område avsett för uppläggning av avfall och högar av material som läggs öppet och direkt på marken

Deponi: upplagsplats för avfall på jorden eller under mark.

Farliga ämnen: farligt gods som omfattas av bestämmelserna i lagen om transport av farligt gods med tillhörande följdlagstiftning.

Farligt gods: Farligt gods är ämnen och produkter som kan innebära risker för hälsa, säkerhet, egendom eller miljö när de transporteras eller används.

Mark- och anläggningsarbeten: grävning, schaktning, sprängning, utfyllnad, pålning och andra liknande arbeten på land.

Muddring: grävning, schaktning, sprängning, eller motsvarande åtgärd inom ett vattenområde.

Förorenade massor: Med förorenade massor avses massor från ett förorenat område eller efterbehandlingsprojekt. Det vill säga från ett område, deponi, mark, grundvatten eller sediment som är förorenat och vars föroreningshalter påtagligt överskrider lokal eller regional bakgrundshalt. Vad som avses med förorenade massor kan därför variera mellan olika platser och får avgöras av tillsynsmyndigheten.

Grot: Grenar, ris och toppar som tas ut vid avverkningar.

Handelsgödsel: Syntetiskt framställda gödselmedel.

Djurenheter: Vid beräkning av antalet djurenheter ska definitionen i 2 § vattenförordningen (2010:93) för landskapet Åland användas.

BILAGA 2. ALLMÄNNA UPPLYSNINGAR

Påföljd

Överträdelse av lagstiftning eller skyddsföreskrifter behandlas i kapitel 9 i vattenlagen (nuvarande lagstiftning). Detta kommer att förtydligas än mer när den nya vattenlagen antas.

Hänsynsregler

I miljöskyddslagen 1 kapitel finns allmänna bestämmelser som syftar till att främja en hållbar utveckling genom att undvika negativ miljöpåverkan samt att undanröja och begränsa skador av sådan påverkan. Inom verksamhet som medför risk för förorening av miljön ska allmänna principer om försiktighet och aktsamhet, om prevention och minimering av olägenheter, om bästa praxis ur miljösynpunkt samt om förorenarens ansvar tillämpas. I vattenlagens 4 kap. finns allmänna kravbestämmelser som bl.a. innebär att vattenföretag och vattenfarlig verksamhet ska utövas så att ändamålet med företaget eller verksamheten nås med minsta skada och olägenhet för miljön utan att kostnaderna för dessa hänsyn medför att företaget eller verksamheten omöjliggörs. Särskilt ska eftersträvas att grundvattnet och vattenmiljön skadas så litet som möjligt och hålls i ett så naturligt skick som möjligt.

Den som utövar eller ämnar utöva vattenfarlig verksamhet ska vidta de skyddsåtgärder, tåla de begränsningar samt iaktta de försiktighetsmått som fodras för att förebygga eller avhjälpa risk för försämring av vattenkvalitet.

Anmälan om olyckshändelse

Olyckshändelser, spill eller läckage, som utgör risk för vattenförorening, ska omedelbart anmälas av den som orsakat tillbudet eller fått kännedom om tillbudet.

Anmälan ska göras till Räddningstjänsten (tel.: 112), till Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet, tel.: 528 600 och samt till vattentäktens huvudman. **XXX** är huvudman för vattentäkten.

Beredskap

Beredskapsplan för åtgärder vid akut föroreningsrisk eller andra exceptionella situationer bör upprättas av vattentäkternas huvudmän i samverkan med kommunen, övriga myndigheter och inrättningar, senast två år efter det att dessa föreskrifter fastställts.

Skyltar och stängsel

Skyltning av vattenskyddsområdet ska ske på väl synliga och strategiska platser, exempelvis vid större vägar, farleder, anläggningar eller verksamheter där det hanteras brandfarliga vätskor, bekämpningsmedel, miljö- och hälsofarliga ämnen etc. För uppsättning av skyltar för utmärkning av vattenskyddsområde inom vägområde (inom 50 meter från väg) måste regler för uppsättning kontrolleras hos landskapsregeringens infrastrukturavdelning.

Omfattningen av skyddsföreskrifterna och ersättningsfrågan

I vattenlagen behandlas vattenskyddsområden och i vattenlagens 7 kapitel behandlas ersättningsfrågor. Vattenlagen genomgår för närvarande en revision (2019).

Tillsyn och tillstånd

Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet är tillsynsmyndighet för olika verksamheter enligt miljöskyddslagen (2008:124) och förordning (2008:130) samt enligt vattenlagen (1996:61). Tillståndspliktiga och miljögranskningspliktiga verksamheter prövas normalt av Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet i enlighet med landskapsförordning (2008:130) om miljöskydd.

Av vattenlagens kapitel om vattenskyddsområden framgår att landskapsregeringen för ett visst vattenområde kan förordna om ytterligare skyddsåtgärder eller inskränkningar i rätten att nyttja området. Landskapsregeringen kan ge tillstånd till viss åtgärd eller verksamhet inom vattenskyddsområde om det är utrett att detta kan ske utan risk för försämring av vattenkvaliteten.

Ny lagstiftning

Ny lagstiftning eller bestämmelser enligt förordningar, som fastställts efter beslutsdatum och som utökar skyldigheterna inom här aktuellt skyddsområde, gäller utöver här meddelade skyddsföreskrifter.

Övrig lagstiftning

Tillstånd eller dispens enligt skyddsföreskrifter i detta beslut innebär inte att det inte kan krävas prövning enligt annan lagstiftning.

Specifika hänvisningar, rekommendationer, principbeslut och riktlinjer

Spridning av kemiska bekämpningsmedel

I Naturvårdsverkets Handbok med allmänna råd om vattenskyddsområden anges följande:

”Trots restriktivitet när det gäller hanteringen av bekämpningsmedel har sådana och dess nedbrytningsprodukter, uppmäts både i grund- och ytvatten. Stor restriktivitet bör därför råda när det gäller hantering av kemiska bekämpningsmedel inom skyddsområde för en vattentäkt.

Ett tillstånd bör endast kunna övervägas i den sekundära skyddszonen under vissa förutsättningar.”

I vattenförordningen finns bilagor med ämnen som är skadliga eller farliga för vattenmiljöer samt vilka halter som inte får överskridas i olika vatten och biota (organismer). Enligt landskapsregeringens bedömningsgrunder anses vattenkvaliteten som bra ifall halterna av bekämpningsmedel understiger 0,01 mikrogram/l. Det är viktigt att tänka på vilken detektionsgräns som gäller för analys av de ämnen som ingår i analyspaketet. Laboratoriet som ska vara ackrediterat ska kunna analysera minst ner till den halten.

Enligt den åländska lagstiftningen ska växtskyddsmedel "användas i enlighet med det observerade behovet och med iakttagelse av bruksanvisningen samt med beaktande av principerna för ett balanserat växtskydd och integrerad bekämpning."

Endast sådana växtskyddsmedel om vilka det finns uppgifter i det av landskapsregeringens förda register över godkända växtskyddsmedel får användas i landskapet. Ett växtskyddsmedelsregister finns på Tukes (www.tukes.fi). Information om vilka begränsningar som gäller på grundvattenområden och källor till hushållsvatten finns förpackningarna.

Skogsbruket.

Det står inget om bekämpningsmedel i skogslagstiftningen, men övrigt regelverk måste följas.

Vidare får inte kemiska bekämpningsmedel användas på grundvattenområden som är viktiga ur dricksvattensynpunkt.

Lagstiftning och direktiv

Direktiv 2009/128/EG av den 21 oktober 2009 om upprättande av ram för gemenskapens åtgärder för att uppnå en hållbar användning av bekämpningsmedel har implementerats i åländsk lagstiftning. I den framgår att det ska finnas buffertzoner av lämplig storlek för att skydda vattenorganismer och att det ska finnas säkerhetszoner för yt- och grundvatten som används för uttag av dricksvatten, där bekämpningsmedel inte får användas eller lagras (artikel 11 c).

- Landskapslagen (2012:41) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om växtskyddsmedel.
- Landskapsförordning (2012:43) om tillämpning på Åland av riksförfattningar om växtskyddsmedel som finns på länken:

Alla tre författningar trädde i kraft 1.10.2012. Uppdateringar sker regelbundet.

Dessutom finns en överenskommelseförordning om att bl.a. Tukes ska sköta vissa förvaltningsuppgifter även för Åland.

Jordbruksbyrån har tagit fram en handlingsplan för växtskyddsmedel.

Principbeslut från ÅMHHM

Skyddsåtgärder finns att tillgå i de principbeslut som finns på ÅMHHM:s hemsida www.amhm.ax.

Ytterligare skyddsåtgärder för oljeavskiljare

1. Oljeavskiljare ska finnas vid verksamheter där man utför service, tvätt, reparation eller demontering samt liknande arbeten av motorfordon och maskiner, eller andra utrymmen

där man regelbundet handskas med oljor, t.ex. bensinstationer, fordonstvättar, garage och verkstäder.

2. Oljeavskiljare delas in i klass I (med coalescensfilter) och klass II (gravimetriska utan filter). Oljeavskiljaren ska dimensioneras för det flöde som ska behandlas och skötas och underhållas enligt EU-standard EN 858 samt tillverkarens instruktioner.
4. För att en oljeavskiljare ska fungera behöver den tömmas. Detta ska ske senast när halva slamvolymen eller 80 % av lagringskapaciteten för olja är fylld. För att oljeavskiljaren ska fungera måste den återfyllas med rent vatten efter tömning innan spillvattenflödet kopplas på igen.
6. Oljelarm som larmar vid hög oljenivå ska finnas.
7. Automatisk avstängningsventil ska finnas som stänger utloppet om oljenivån blir för hög och risk finns för att avskild olja kan rinna ut i avloppet.
8. Möjlighet ska finnas till provtagning på utgående vatten från avskiljaren.
Provtagningsbrunn
ska ligga omedelbart nedströms oljeavskiljaren.
9. Underhåll av oljeavskiljaren ska ske minst var sjätte månad då minst följande utförs:
 - mätning av slamlagrets tjocklek i slamavskiljardelen
 - mätning av tjocklek på avskild olja
 - kontrollera funktion av avstängningsventil
 - kontrollera ev. coalescensfilters permeabilitet
 - kontrollera funktionen hos oljenivåalarm
 - rengör provtagningsplats efter oljeavskiljare
10. Kontrollen ska journalföras. Journalen ska även omfatta anteckningar om haverier, reparationer m.m. och finnas tillgänglig vid anläggningen.
Avskiljarsystemet ska tömmas och besiktas minst vart femte år med avseende på följande:
 - systemets täthet
 - hållfastheten
 - inre beläggningar
 - skick på inbyggda delar
 - skick på elektriska enheter och installationer
 - kontroll av inställning för automatisk avstängningsenhet, t.ex. flottörer.
11. Ansvarig namngiven person ska finnas för skötseln av oljeavskiljaren och journalföringen.
12. Slam och olja från oljeavskiljaren är farligt avfall och ska lämnas till godkänd transportör och mottagare.
13. Avfettningsmedel, tvättmedel, avrinningsmedel och andra kemikalier som används i anslutning till oljeavskiljare ska vara självspaltande.

Ytterligare skyddsåtgärder gällande kemikalieförvaring i cisterner och andra behållare

1. Om förvaringskärnen inte genomgår återkommande besiktning ska det alltid, oavsett lagringsvolym, finnas invallning eller liknande, dvs. underlag och kanter som gör att innehållet inte kan rinna ner i mark eller vatten.

2. Invallningen ska rymma minst det största förvaringskärlets volym + 10 % av eventuella ytterligare behållares volym.
3. Invallningen utförs i tätt material som är beständigt mot avsedd kemikalie.
4. Lagring i avloppslöst tätt utrymme inomhus med avgränsande tröskel godtas som invallning.
5. Anslutningsrör för påfyllning av förvaringskärl bör finnas inom invallningen. I annat fall ska rören placeras så att ett eventuellt läckage rinner av till invallningen eller till annan uppsamling.
6. Vid uppställning av förvaringskärl ska påkörningsskydd alltid finnas om risk för påkörning föreligger. Förvaringskärl ska vara stadigt uppställda och placeras i ställ, på pall eller liknande, inte direkt på underlaget (korrosionsrisk).
7. Regnskydd eller tak bör finnas vid nyanläggning av förvaringskärl. Vid befintliga invallningar bör det anordnas om det kan ske på ett enkelt sätt. Invallning som ofta står utan tillsyn, t.ex. på obemannade depåer, bör ha regnskydd. När regnskydd saknas, måste skriftliga rutiner för kontinuerlig övervakning och uttömning av regnvattnet i invallningen finnas.
8. Droppskydd, spillplåtar eller spilluppsamlingstråg ska finnas på alla ställen där spill eller läckage kan förväntas, exempelvis vid anslutningsrör, påfyllning, pump, provtagningsställe, tappställe och avluftningsställe. Anordningarna ska vara försedda med regnskydd.
9. Spillzonen ska vara tät mot den kemikalie som hanteras. Detta gäller t.ex. område runt invallning där lossning och annan hantering av de aktuella varorna sker och även platsen där förvaringskärnen står.
10. Spillzonen ska vara så stor att spill normalt kan stoppas och samlas upp innan de avrinner till omgivande mark, dagvattenbrunnar o.dyl. Absorbtionsmaterial ska finnas lätt tillgängligt i närheten.
Anordning för att effektivt täta dagvattenbrunnar inom verksamhetsområden ska finnas i brunnarnas närhet och omedelbart kunna användas vid tillbud. På områden med omfattande oljehantering ska brunnarna vara anslutna till oljeavskiljare.
11. Inga golvbrunnar får finnas i produktionslokal eller lagerutrymme där kemikalier förvaras. Befintliga golvbrunnar pluggas permanent, alternativt leds golvbrunnar till avloppslös uppsamlingsbrunn. Golvbrunnar kan behållas om de utvallas från lokalen genom att en någon decimeter hög krage anordnas runt brunnen.

Undantagsvis kan befintliga golvbrunnar i maskinhallar o.dyl. anses behövliga för tillfälligt bruk (smältvatten från snöiga fordon o.s.v.). De ska då normalt hållas effektivt tätade med exempelvis tungt lock med gummipackning. Avstängningsbara golvbrunnar finns – men beakta risken för att de av misstag lämnas öppna.

Lokala riktvärden för dagvattenutsläpp till recipienter/dagvattensystem.

Nedan föreslagna riktvärden ska uppfyllas i verksamhetens utsläppspunkt till dike med anslutning sjö eller kustvatten, eller i anslutningspunkt till dagvattensystem. Riktvärdena bygger på Miljöförvaltningen i Göteborgs rapport R 2013:10, från 2013, men håller på att införlivas i åländska lagstiftningen. Observera att inom ett vattenskyddsområde bör ett högre krav finnas avseende oljeindex (se aktuell fotnot). Dessa riktvärden kommer att införas i ny vattenlag.

Halt µg/l om ej annat anges

Ämne	Riktvärden I utsläpps- eller anslutningspunkt	Referenser samt kommentarer
Arsenik (As)	15	Naturvårdverkets rapport 4913. 15 µ/l är nedre gräns för klass 4.
Krom (Cr)	15	Naturvårdverkets rapport 4913. 15 µ/l är nedre gräns för klass 4.
Kadmium (Cd)	0,4 ¹	0,2 µ/l som årsmedelvärde (AA-MKN) ²
Bly (Pb)	14 ¹	7,2 µ/l som årsmedelvärde (AA-MKN) ³ avser löst fas. Uppräkningsfaktor 2 för totalhalt ger 14,4 µ/l
Koppar (Cu)	10 ¹	5 µ/l som MKN, avser löst fas. Uppräkningsfaktor 2 ger totalhalt 10 µ/l
Zink (Zn)	30	µµµµ/l som MKN, avser totalhalt
Nickel (Ni)	40 ¹	µµµµ/l som årsmedelvärde (AA-MKN) ² , avser löst fas
Kvicksilver (Hg)	0,05	0,05 µ/l som årsmedelvärde (AA-MKN) ² samt 0,07 m/l som maximal tillåten koncentration (MAC-MKN), avser löst fas. Ingen uppräkningsfaktor används pga av ämnets egenskaper och osäkert data underlag
Total organisk kol (TOC)	12 mg	Naturvårdverkets rapport 4913. 12 mg/l nedre gräns för klass 4.
Polyklorerade bifenyler (PCB)	0,014	US EPA Aquatic Life Criteria Table recommended water quality criteria for the protection of aquatic

¹ Totalhaltsanalys av vattnet ska användas i första hand eftersom många föroreningar är bundna till partiklar. Partikelavskiljning ska ske som regel innan utsläpp av vatten sker till dagvattennät eller direkt till recipient. Många av metallerna som anges i bilaga 1 till vattendirektivet anges i löst form. Metaller i dagvatten förekommer i löst och partikelbunden form där bly till största delen är partikelbunden och övriga metallers lösta fraktioner varierar mellan 30-70 %. Genom att använda faktor 2 för beräkning av totalhalt med utgångspunkt från löst halt för alla metaller görs en förenkling (källa miljöförvaltningen Göteborg).

² Vid hänvisning till miljökvalitetsnormer för prioriterade ämnen och vissa andra förorenande ämnen, enligt bilaga 1 till 2008/105/EG tillämpas i första hand årsmedelvärdet (AA-MKN). Undantag är TBT.

		life and human health in surface water
pH	6-9	
Totalfosfor	50	Naturvårdverkets rapport 4913. 50 µ/l nedre gräns för klass 4. Mycket höga halter.
Totalkväve	1250	Naturvårdverkets rapport 4913. 1250 µ/l. Mycket höga halter.
Oljeindex	1000-5000 ³	Avser alifatiska och aromatiska kolväten > C10-C40. Fraktionerade oljekolväten kan analyseras för att kontrollera om lättare kolväten förekommer samt om snabbare analys krävs. Oljeavskiljare klass I ska klara minst 5000 µ/l. Mobila oljeavskiljare klarar ofta att rena till lägre halter. Kompletterande reningsutrustning kan krävas.
Bens(a)pyren	0,05	0,05 µ/l som årsmedelvärde (AA-MKN) ² och 0,1 µ/l som maximal tillåten koncentration (MAC-MKN)
Metyltertbutyleter (MTBE)	500	I NV:s rapport 5976 anges 50 µ/l i tabellen avseende skydd av ytvatten. I rapporten anges att en säkerhetsfaktor 1000 används pga. av osäkerheter och att riktvärdet inte ska användas rakt av utan som grund för att räkna fram platsspecifika riktvärden. I SPI:s rapport anges 5 mg/l som förslag till riktvärde för MTBE i grundvatten avseende miljörisker i ytvatten, då räknas med en utspädningsfaktor 100. I den holländska rapporten anges ett målvärde för ytvatten på 26 µ/l med en maximal koncentration på 2600 µ/l. Göteborgs miljöförvaltning lägger sig mellan NV:s rapport och SPI:s rapport och räknar med en faktor 10 med utgångspunkt från NV:s rapport. Detta motsvarar SPI:s värde om man bortser från 10 gångers spädning i vatten.
Bensen	10	10 µ/l som årsmedelvärde (AA-

³ Oljeindex. Enligt rekommendationer bör inte vatten med petroleumlukl alls släppas inom vattenskyddsområdet. Riktvärde på 100 µ/l kan tillämpas inom vattenskyddsområden.

		MKN), 50 µ/l som maximal tillåten koncentration (MAC-MKN).
Tributyltenn (TBT)	0,001	0,0002 µ/l som årsmedelvärde (AA-MKN) ² samt 0,0015 µ/l som maximal tillåten koncentration (MAC-MKN)
Suspenderat material	25 mg	25 mg/l riktvärdet får överskridas i fall av exceptionell väderlek eller på grund av särskilda geografiska förhållanden
Flöde i utsläppspunkt i recipient (momentanvärde)	Högst 1/10 av recipientens momentanflöde	

Listan skall inte ses som fullständig utan även utsläpp av andra ämnen kan behövas regleras t.ex. ftalater, klorerade kolväten och bekämpningsmedel, m.fl.

Provtagning/analysmetoder

Vattenprov: Totalhaltsanalyser skall användas i första hand eftersom många gånger metaller är bundna till partiklar.

Proven skall analyseras med metoder som kan redovisa i haltnivåer såsom riktvärdena anger.

Någon grovfiltrering/dekantering etc. av vattenprovet i fält får inte ske. Innehåller provet större partiklar > 2 mm av organisk substans, skall partiklarna krossas/malas etc. och inkluderas i provmaterialet. Denna provpreparering får inte medföra att innehållet i provet förändras. Vilka analysmetoder som har använts skall framgå i analyssvaren.

Provtagning och analyser ska ske enligt vedertagen standard och utföras av utbildade provtagare och ackrediterade laboratorier.